

ÖNERME TANIMI ÜZERİNE

Matematiksel tanımlar mümkün olduğu kadar “kendi kendine referans” verilmeden yapılmalı. Bu doğrultuda, bu not, önerme tanımı konusuna dikkat çekmek amacıyla yapılmıştır.

L , en az bir sembolü olan bir semboller topluluğu ve her n doğal sayısı için $\bar{n}$, $\{1, 2, \dots, n\}$ kümesini göstermek üzere, bir $f : \bar{n} \rightarrow L$ fonksiyona **L-sözcük** ve n 'ye bu **sözcüğün uzunluğu** denir. L -sözcüklerin topluluğu $sozcuk(L)$ ile gösterilsin.

$\mathcal{T}$, en az bir sembolü olan ve $(, \neg, \rightarrow,)$ sembollerini içermeyen bir semboller topluluğu olsun. Elemanları sadece ve sadece $\mathcal{T}$ 'nin elemanları ve $(, \neg, \rightarrow,)$ sembollerinden oluşan topluluğu $\mathcal{A}$ ile gösterelim. Yani,

$$\mathcal{A} = \{ (, \neg, \rightarrow,) \} \cup \mathcal{T}$$

olsun. $\mathcal{L}$ 'ye **temel önermeleri** sadece ve sadece $\mathcal{T}$ 'nin elemanları olan **önerme alfabesi** diyelim. Bu biçimde verilen $\mathcal{L}$ temel alınarak, Türkiye'de yaygın olarak bilinen ve kullanılan Ali Nesin'in *Önermeler Mantığı* (2009 basımı) kitabında **önerme** şu biçimde tanımlanmaktadır:

Tanım 0.1. *Bir önerme aşağıdaki gibi tanımlanır.*

- i. *Her temel önerme bir önermedir.*
- ii. *Eğer p bir önermeyse, $(\neg p)$ de bir önermedir.*
- iii. *Eğer p ve q birer önermeyse, $(p \rightarrow q)$ de bir önermedir.*
- iv. *Her önerme, önermeler mantığının bir sözcüğüdür ve önermeler mantığının bir sözcüğü ancak ve ancak yukarıdaki kurallar sonlu defa uygulanarak elde edilmişse bir önermedir¹.*

Bu tanım altında tanımlanan önermeler topluluğunu $onerme(\mathcal{L})$ ile gösterelim. Kendine referans verilerek tanımlan bu tanım doğrudan da verilebilir. Öncelikle şu tanımı verelim.

Tanım 0.2. *Her temel önermeyi içeren ve $p, q \in \mathcal{A}$ için $(\neg p)$ ve $(p \rightarrow q) \in \mathcal{A}$ olan $sozcuk(\mathcal{L})$ 'nin bir alt topluluğu olan $\mathcal{A}$ 'ya bir **önermeleri kapsayan topluluk** denir.*

$sozcuk(\mathcal{L})$, bir önermeleri kapsayan topluluktur. Dolayısıyla, kanıtı kolay olan aşağıdaki teorem verilebilir.

¹Burada $(\neg p$ ve $(p \rightarrow q)$ fonksiyonlarının nasıl tanımlandığını okurun tahmin ettiğini varsayıyoruz.

Teorem 0.3. *Önermeyi kapsayan toplulukların arakesiti de bir önermeyi kapsayan topluluktur.*

Bu teoremden arakesit terimiyle tanımlı önermeyi kapsayan topluluk (***onerme**($\mathcal{L}$) ile gösterilsin) her önermeyi kapsayan topluluk tarafından kapsanır. Ayrıca:

Teorem 0.4. $onerme(\mathcal{L}) = *onerme(\mathcal{L})$.

Böylece, önermenin tanımı “kendine referans” vermeden tanımlanmış olur.

Bunun yanında, *Önermeler Mantığı* kitabının 33. sayfasında verilen “uzunluk tanımı” bir teorem olarak verilmeli, diğer durumda “her önermenin bir uzunluğu vardır”ın kanıtlanması gerekiyor!